

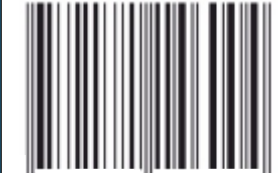
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

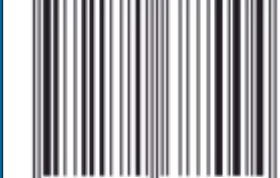
6/2024

E-ISSN 2181-1466

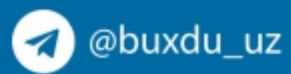

9 772181 146004

ISSN 2181-6875

9 772181 687004

6/2024

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI
SCIENTIFIC REPORTS OF BUKHARA STATE UNIVERSITY
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК БУХАРСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Ilmiy-nazariy jurnal
2024, № 6, iyun

Jurnal 2003-yildan boshlab **filologiya** fanlari bo'yicha, 2015-yildan boshlab **fizika-matematika** fanlari bo'yicha, 2018-yildan boshlab **siyosiy** fanlar bo'yicha, **tarix** fanlari bo'yicha 2023 yil 29 avgustdan boshlab O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar Vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2000-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2020-yil 24-avgust № 1103-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.

Elektron manzil: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari: Rasulov To'liqin Husenovich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor

Mas'ul kotib: Shirinova Mexrigiyo Shokirovna, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Kuzmichev Nikolay Dmitriyevich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor (N.P. Ogaryov nomidagi Mordova milliy tadqiqot davlat universiteti, Rossiya)

Danova M., filologiya fanlari doktori, professor (Bolgariya)

Margianti S.E., iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Indoneziya)

Minin V.V., kimyo fanlari doktori (Rossiya)

Tashqarayev R.A., texnika fanlari doktori (Qozog'iston)

Mo'minov M.E., fizika-matematika fanlari nomzodi (Malayziya)

Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor

Adizov Baxtiyor Rahmonovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Abuzalova Mexriniso Kadirovna, filologiya fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor, xalqaro psixologiya fanlari akademiyasining haqiqiy a'zosi (akademigi)

Baqoyeva Muhabbat Qayumovna, filologiya fanlari doktori, professor

Bo'riyev Sulaymon Bo'riyevich, biologiya fanlari doktori, professor

Jumayev Rustam G'aniyevich, siyosiy fanlar nomzodi, dotsent

Djurayev Davron Raxmonovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Umarov Baqo Bafoyevich, kimyo fanlari doktori, professor

Murodov G'ayrat Nekovich, filologiya fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Navro'z-zoda Baxtiyor Nigmatovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hayitov Shodmon Ahmadovich, tarix fanlari doktori, professor

To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Rasulov Baxtiyor Mamajonovich, tarix fanlari doktori, professor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Quvvatova Dilrabo Habibovna, filologiya fanlari doktori, professor

Axmedova Shoira Nematovna, filologiya fanlari doktori, professor

Bekova Nazora Jo'rayevna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Amonova Zilola Qodirovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Hamroyeva Shahlo Mirjonovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Nigmatova Lola Xamidovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Boboyev Feruz Sayfullayevich, tarix fanlari doktori

Jo'rayev Narzulla Qosimovich, siyosiy fanlar doktori, professor

Xolliyev Askar Ergashovich, biologiya fanlari doktori, professor

Artikova Hafiza To'ymurodovna, biologiya fanlari doktori, professor

Hayitov Shavkat Ahmadovich, filologiya fanlari doktori, professor

Qurbonova Gulnoz Negmatovna, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Ixtiyarova Gulnora Akmalovna, kimyo fanlari doktori, professor

Rasulov Zubaydullo Izomovich, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, texnika fanlari doktori, professor

Samiyev Kamoliddin A'zamovich, texnika fanlari doktori, dotsent

Esanov Husniddin Qurbonovich, biologiya fanlari doktori, dotsent

Zaripov Gulmurot Toxirovich, texnika fanlari nomzodi, professor

Jumayev Jura, fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent

Klichev Oybek Abdurasulovich, tarix fanlari doktori, dotsent

G'aybulayeva Nafisa Izattullayevna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

MUNDARIJA * СОДЕРЖАНИЕ *** CONTENTS****TILSHUNOSLIK *** LINGUISTICS *** ЯЗЫКОЗНАНИЕ**

Bobokalonov O.O., Jumayev A.A.	Linguistic features of phytomorphic and zoomorphic images in french and german fairy tales	3
Navruzova M.G.	O‘zbek xalq ertaklarida tibbiy birliklar	9
Jonridova S.Sh.	Tilshunoslikda implikasiya masalasining o‘rganilishi	13
Abdulxayrov D.P.	Ekskursiya nutqida kommunikativ ko‘nikmaning roli	19
Azimova S.Kh.	Intercultural pragmatic features of speech acts of expressing “surprises” in American culture	24
Fattoyeva Z.R., Botirova F.B., Quziyeva T.F.	Qishloq xo‘jaligiga oid terminlarning tuzulishiga ko‘ra turlari	28
Jalilov B.H.	Ingliz internet leksikonida paydo bo‘lgan neologizmlarning lisoniy tahlil	32
Kdirbaeva U.K.	Sintaktik takrorning lingvopoetik ahamiyati	37
Mansurova N.A.	Marketing va menejment terminlarining ingliz va o‘zbek tillaridagi o‘zlashmalari	41
Nuriddinova Sh.K.	Tibbiy eponimlarning morfologik-struktur tabiati	46
Ruziev Y.B., Qosimova Z.S.	The definition of punctuation and the role of punctuation marks in german	51
Qurbonova D.O.	Pragmatic features of advertisements in the english language	56
Radjabquliyeva M.A.	Reklamalarning jahon va o‘zbek tilshunosligida tadqiqi masalasi	60
Tilavova M.A.	Tohir Malikning “Odamiylik mulki” asarida qo‘llanilgan zid ma‘noli ayrim birliklar	64
Sattorova Sh.Sh.	Modallik kategoriyasining tadqiq darajasi va talqini	68
Shamsiddinov T.G‘.	Political discourse as an object of linguistic research on the examples of speeches of different presidents	72
Shamsiyeva S.R.	Tilning badiiy tasvir vositalari bo‘lmish metafora va metanimiyaning lingvokognitiv xususiyatlari	77
Karimov R.A., To‘xtayev N.N.	Ingliz va o‘zbek tillaridagi frazeologik birliklarning etimologik tahlili	81
Yusupova D.Y., Furqatova M.F.	Elbek – jadidlar davrida yaratilgan birinchi lug‘atlar muallifi	86
Markova Y.S., Zokirova N.S.	The nature, causes and solutions of lexical problems in translation	91
Muxtorova D.F.	National-specific and culture relevant phraseological units in english and their cultural connotation	96
Samandarov R.D.	Abzaslararo bog‘lanishda applikatorlarning o‘rni	101
Ubaydova H.A.	Maqollardagi ichki antonimiyaning tuzilish jihatdan tadqiqi	106
Korshunova A.V.	Russian phraseological expressions with a phytonym component	111
Saidova N.A.	Frazeologik birliklarning milliy-ma‘daniy xususiyatlari va ularning nazmiy va nasriy asarlarda qo‘llanishi	116
Ataboyev N.B., Abdullayeva N.A.	Translation analysis of islamic terms both in english and uzbek religious texts --prophets names translation	121
Jo‘rayeva M.M., Xayrullayeva U.A.	Gazeta sarlavhalarining pragmatik til vositalari (fransuz va o‘zbek gazetalari misolida)	125
Axmatova I.H.	Olot tumani etnotoponimlarining semantik tahlili	129
FALSAFA VA HUQUQ, SIYOSATSHUNOSLIK *** PHILOSOPHY, LAW AND POLITICAL SCIENCES *** ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И ПОЛИТОЛОГИЯ		
Rizayev N.S.	O‘zbekiston Respublikasi konstitutsiyasining jadidchilik harakati g‘oyalari bilan hamohangligi (ijtimoiy – falsafiy tahlil)	135

GAZETA SARLAVHALARINING PRAGMATIK TIL VOSITALARI (Fransuz va o‘zbek gazetolari misolida)

Jo‘rayeva Maqsuda Muhammadovna,
Buxoro davlat universiteti o‘qituvchisi, f.f.f.d (PhD)
m.m.jurayeva@buxdu.uz
Xayrullayeva Umida Asqar qizi,
Buxoro davlat universiteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqola gazeta sarlavhalarida qo‘llaniladigan pragmatik til vositalarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Maqola uchun fransuz kundalik va haftalik gazetolari, hamda, o‘zbek milliy sarlavhalari tanlab olindi va ular pragmatik jihatdan tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, sarlavhalarda asosan aniqlik, lo‘ndalik va ta‘sirchanlikka e‘tibor qaratilgan. Shuningdek, sarlavhalardan o‘quvchilarning e‘tiborini jalb qilish uchun turli til vositalaridan foydalaniladi, jumladan, frazeologizmlar, metaforalar, metonimiyalar va boshqalar. Bu esa gazeta sarlavhalarini tuzishda pragmatik til vositalarining ahamiyatini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: gazeta sarlavhalari, pragmatika, til vositalari, frazeologizmlar, metaforalar, metonimiyalar.

ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА ГАЗЕТНЫХ ЗАГОЛОВКОВ (в случае французских и узбекских газет)

Аннотация. Данная статья посвящена изучению прагматических языковых средств, используемых в газетных заголовках. Для статьи были выбраны и прагматично проанализированы французские ежедневные и еженедельные газеты, а также узбекские национальные издания. Результаты показывают, что заголовки ориентированы на ясность, краткость и воздействие. Также в заголовках используются различные языковые средства для привлечения внимания читателей, в том числе фразеология, метафоры, метонимия и т.д. Это показывает важность прагматических языковых инструментов при создании газетных заголовков.

Ключевые слова: газетные заголовки, прагматика, языковые средства, фразеологизмы, метафоры, метонимии.

PRAGMATIC LANGUAGE MEANS OF NEWSPAPER HEADLINES (in the case of French and Uzbek newspapers)

Abstract. This article is devoted to the study of pragmatic linguistic means used in newspaper headlines. For the article, French daily and weekly newspapers, as well as Uzbek national publications, were selected and pragmatically analyzed. The results show that headlines focus on clarity, brevity, and impact. Headings also use various linguistic means to attract the attention of readers, including phraseology, metaphors, metonymy, etc. This shows the importance of pragmatic language tools in creating newspaper headlines.

Keywords: newspaper headlines, pragmatics, language tools, phraseologisms, metaphors, metonymies.

Kirish. Gazeta sarlavhalari o‘quvchining e‘tiborini jalb qilish va maqolaning asosiy g‘oyasini qisqa va lo‘nda ifoda etishda muhim rol o‘ynaydi. Sarlavhalar nafaqat maqolaning mavzusini, balki uning pragmatik maqsadini ham aks ettiradi. Pragmatika tilning amaliy jihatlarini, ya‘ni uning kontekst va vaziyatga bog‘liq bo‘lgan ma‘nolarini o‘rganadi [1]. Gazeta sarlavhalarida pragmatik til vositalari keng qo‘llaniladi, chunki ular sarlavhaning ta‘sirchanligini oshirish va o‘quvchining qiziqishini uyg‘otishga yordam beradi.

Maqsadimiz O‘zbekiston milliy gazetalarida va Fransuz gazeta sarlavhalarida qo‘llaniladigan pragmatik til vositalarini chog‘ishtirib o‘rganish va tahlil qilishdan iborat. Natijalar esa gazeta sarlavhalarini tuzishda pragmatik yondashuvning ahamiyatini ko‘rsatish bilan birga, tilshunolar, jurnalistlar va tahririyat xodimlari uchun foydali bo‘lishi mumkin.

Usullar va adabiyotlar tahlili. Tanlab olingan sarlavhalarni pragmatik jihatdan tahlil qildik va ularda qoʻllanilgan til vositalarini aniqladik.

Bundan tashqari, gazeta sarlavhalarining pragmatik xususiyatlari boʻyicha ilmiy adabiyotlar tahlili oʻtkazildi. Bunda tilshunoslik, jurnalistika va medialingvistika sohasidagi tadqiqotlar koʻrib chiqildi [2; 3; 4]. Adabiyotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, gazeta sarlavhalarida pragmatik til vositalarining qoʻllanilishi keng tarqalgan hodisa boʻlib, ular sarlavhaning taʼsirchanligini oshirishga xizmat qiladi.

Natijalar. Oʻzbek milliy gazetalarida pragmatik til vositalaridan keng foydalanilganligini kuzatish mumkin, va quyida ularning baʼzilari keltirib oʻtamiz:

Frazeologizmlar: “Qoʻli gul fermer” (OʻzA, 05.01.2022), “Tashvishga tushdi” (Xalq soʻzi, 12.02.2022).

Metaforalar: “Qishning sovuq nafasi” (Pravda Vostoka, 18.01.2022), “Gʻalaba choʻqqisi sari” (Ishonch, 25.02.2022).

Metonimiyalar: “Zulfiyaxonim huzurida” (Maʼrifat, 08.01.2022), “Poytaxtimiz yana bir chiroyli inshootga ega boʻldi” (Hurriyat, 17.02.2022).

Oʻxshatishlar: “Bulbulday sayraydi” (Yosh kuch, 29.01.2022), “Pahlavonday kuchli” (Inson va qonun, 06.02.2022).

Soʻzlarning koʻchma maʼnoda qoʻllanishi: “Ogʻir yuk” (Darakchi, 14.01.2022), “Peshona teri” (Ishonch, 23.02.2022).

Tadqiqot davomida gazeta sarlavhalarida qoʻllaniladigan pragmatik til vositalarini aniqlab, ularni misollar yordamida tahlil qilganimizda shu narsa ayon boʻldiki, frazeologizmlar, metaforalar va metonimiyalar sarlavhalarda eng koʻp qoʻllaniladigan vositalar hisoblanadi.

Fransuz gazetolari sarlavhalarida ham frazeologizmlar, metaforalar va metonimiyalar keng qoʻllaniladi. Masalan, “Le Monde” gazetasidan olingan “Le gouvernement sur le fil du rasoir” (Hukumat pichoqning tigʻida) sarlavhasida metafora, “Les Echos” gazetasidagi “Paris met le turbo” (Parij turboni yoqmoqda) sarlavhasida esa metonimiya ishlatilgan. Shu jihatdan, har ikki mamlakat sarlavhalarida oʻxshashlik koʻzga tashlanadi.

Fransuz sarlavhalarida oʻquvchining eʼtiborini tortish va taʼsirchanlikni oshirish maqsadida koʻproq kinoya, oʻxshatish va soʻz oʻyinlaridan foydalaniladi. Masalan, “Libération” gazetasining “La culture en mode survie” (Madaniyat omon qolish rejimida) sarlavhasi kinoyani, “Le Figaro” ning “Le Brexit, un divorce à l’irlandaise” (Breksit - irlandcha ajralish) sarlavhasi esa oʻxshatishni oʻz ichiga olgan. Bu kabi vositalar oʻquvchining qiziqishini uygʻotishga qaratilgan.

Fransuz gazetalarida pragmatik vositalarni qoʻllashda ijtimoiy-siyosiy kontekst muhim rol oʻynaydi. Sarlavhalarda tez-tez dolzarb mavzularga ishora qilinadi, masalan, “Le Parisien” gazetasining “Gilets jaunes: le gouvernement lâche du lest” (Sariq nimlilar: hukumat chekinmoqda) sarlavhasida sariq nimlilar harakatiga munosabat bildirilib, hukumatning pozitsiyasi tanqid ostiga olingan.

Tilning obrazlilik va ifoda boyligiga koʻra fransuz sarlavhalari oʻzbek sarlavhalaridan bir qadar ajralib turadi. Fransuz sarlavhalarida tashbeh, metonimiya kabi vositalar yanada keng va xilma-xil shaklda qoʻllaniladi. Masalan, “L’Humanité” gazetasining “Les retraités, variable d’ajustement du gouvernement” (Nafaqaxoʻrlar - hukumatning moslashtirish oʻzgaruvchisi) sarlavhasidagi “moslashtirish oʻzgaruvchisi” ifodasi murakkab metaforani hosil qilgan.

Gazeta sarlavhalari maʼlumotlarning mohiyatini ixcham tarzda etkazish bilan birga oʻquvchilar eʼtiborini jalb qilishni maqsad qilgan kuchli lingvistik vositadir. Sarlavhalar qisqa va aniq boʻlishi kerak. Muallif maqola taʼsirni maksimal darajada oshirish va soʻz sonini kamaytirish uchun oʻz soʻzlarini ehtiyojkorlik bilan tanlaydi. Masalan: “Crise Économique: Les Français Inquiets” - “Fransuzlar iqtisodiy inqirozdan xavotir bildirmoqda” oʻrniga “Iqtisodiy inqiroz: fransuzlar xavotirda”.

Savol sarlavhalari esa qiziqish uygʻotadi va oʻquvchilarni maqoladan javob izlashga undaydi. Masalan: “Le Climat en Danger ?” - “Iqlim xavf ostida” deyish oʻrniga “Iqlim xavf ostidami?” deya savol bilan murojaat qilib, oʻquvchilarni iqlim oʻzgarishlari haqida oʻylashga undaydi.

Soʻzlashuv va alliteratsiyalar sarlavhalarni esda qolarli va jozibali qiladi. Masalan: “Média et Médiance : “Le Débat en Flamme” - “Ommaviy axborot vositalarining roli toʻgʻrisidagi bahs” oʻrniga “OAV va gʻiybat: olov ichidagi bahs” kabilar. Ushbu pragmatik lingvistik vositalarni birlashtirgan holda, sarlavhalar nafaqat maʼlumot berishga, balki oʻquvchilarni koʻproq oʻrganishga, undashga ham yordam beradi.

O'zbek gazetalarida pragmatik vositalar ko'proq an'anaviy, xalqona uslubda qo'llanilsa, fransuz gazetalarida ular zamonaviy, dunyoviy kontekstda ishlatiladi. Bu esa har ikki mamlakat mentaliteti va madaniyatidagi farqlar bilan izohlanadi.

Tahlil va muhokama. Gazeta sarlavhalarida pragmatik til vositalarining qo'llanilishi sarlavhaning ta'sirchanligini oshirish va o'quvchining e'tiborini jalb qilishga xizmat qiladi. Frazeologizmlar, metaforalar va metonimiyalar kabi vositalar sarlavhaga obrazlilik va emotsionallik bag'ishlaydi hamda o'quvchida muayyan assotsiatsiyalarni uyg'otadi [5].

Frazeologizmlar tilning tayyor birikmalaridan foydalanish orqali sarlavhaga xalqona ruh va milliy tus beradi. Metaforalar esa sarlavhadagi fikrni yanada yorqinroq va ta'sirchanroq ifoda etishga yordam beradi. Metonimiyalar vositasida sarlavhada muayyan tushunchalarni ifodalash mumkin, masalan, ma'lum bir shaxs yoki tashkilot nomini keltirish orqali butun bir voqelik yoki hodisani ifodalash mumkin.

Gazeta sarlavhalarini tuzishda pragmatik til vositalarini qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi. Ular nafaqat sarlavhaning ta'sirchanligini oshiradi, balki o'quvchining qiziqishini uyg'otadi va maqolani o'qishga undaydi.

Shu bilan birga, gazeta sarlavhalarida pragmatik til vositalarining qo'llanilishi ba'zi muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Avvalo, sarlavhalarda qo'llanilgan frazeologizmlar, metaforalar va boshqa vositalar o'quvchi tomonidan to'g'ri tushunilmasligi mumkin. Bu esa kommunikativ maqsadga erishishga to'sqinlik qiladi [6]. Shuningdek, ayrim hollarda pragmatik til vositalari sarlavhaning asosiy ma'nosini yashirib qo'yishi va o'quvchini chalg'itishi mumkin.

Gazeta sarlavhalarida qo'llaniladigan pragmatik til vositalarining yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchining his-tuyg'ulariga ta'sir qilish orqali manipulyatsiya qilishi mumkin [7]. Masalan, sarlavhada kuchli emotsional bo'yoqdor so'zlar yoki iboralarni qo'llash orqali o'quvchining muayyan voqea yoki hodisaga bo'lgan munosabatini o'zgartirish mumkin. Bu esa axborot makonida ma'lum bir maqsadlarni ko'zlovchi shaxs yoki guruhlar tomonidan suiiste'mol qilinishi mumkin.

Sarlavhalarni shunday tuzish kerakki, ular o'quvchini chalg'itmasligi kerak, aksincha, maqolaning mohiyatini aniq va lo'nda ifoda etsin.

Pragmatik til vositalaridan foydalanishda ularning me'yorida oshmasligi ham muhim. Agar sarlavhada juda ko'p frazeologizmlar, metaforalar yoki boshqa vositalar qo'llanilsa, bu sarlavhaning ta'sirchanligini kamaytirishi va o'quvchini charchatishi mumkin [8]. Shuning uchun sarlavhalarni tuzishda til vositalarini me'yorida va o'rinli qo'llash talab etiladi.

Gazeta sarlavhalarining pragmatik xususiyatlarini tadqiq etishda ularning o'quvchiga ta'sirini empirik jihatdan o'rganish muhim. Bu borada eksperimental tadqiqotlar o'tkazish, o'quvchilar bilan so'rovnomalar o'tkazish va ularning fikr-mulohazalarini o'rganish orqali qimmatli ma'lumotlar olish mumkin. Bunday tadqiqotlar gazeta sarlavhalarini optimallashtirish va ularning ta'sirchanligini oshirishga yordam beradi.

Shu bilan birga, gazeta sarlavhalarining pragmatik xususiyatlarini o'rganishda tilshunoslik bilan bir qatorda, jurnalistika, psixologiya va sotsiologiya kabi boshqa fanlarning yutuqlaridan ham foydalanish zarur [9]. Chunki sarlavhalarning ta'siri nafaqat lingvistik, balki psixologik va ijtimoiy omillarga ham bog'liq. Faqat fanlararo yondashuv asosida gazeta sarlavhalarining mohiyatini to'liq anglash va ularning samaradorligini oshirish mumkin.

Xulosa. Gazeta sarlavhalarida pragmatik til vositalarining qo'llanilishi o'quvchining e'tiborini jalb qilish va maqolaning asosiy g'oyasini qisqa va lo'nda ifoda etishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, fransuz va o'zbek milliy gazetalarida frazeologizmlar, metaforalar va metonimiyalar kabi pragmatik til vositalari keng qo'llaniladi.

Ushbu olib borgan izlanishlarimiz gazeta sarlavhalarining pragmatik xususiyatlarini o'rganishda yana bir qadam bo'lib, kelgusida yanada keng qamrovli tadqiqotlar o'tkazish uchun asos bo'la oladi. Bundan tashqari, tadqiqot natijalari amaliyotda, xususan, jurnalistika va tahririyat ishida qo'llanilishi mumkin.

Gazeta sarlavhalarini tuzishda pragmatik til vositalaridan unumli foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshirish va gazeta materiallarining ta'sirchanligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR:

1. Yule G. (2020). *Pragmatics*. Oxford University Press. [yule_2020]
2. Qalandarova D. (2019). *Gazeta sarlavhalarining lingvistik xususiyatlari*. *Tilshunoslik masalalari*, (3), 45-52. [qalandarova_2019]
3. Turniyozov N. (2018). *Publitsistik matnlarning pragmatik aspekti*. *Jurnalistika va tilshunoslik*, (2), 68-74. [turniyozov_2018]

4. Xudoyorova M. (2021). *Gazeta sarlavhalarida metaforaning qo'llanilishi. Ilmiy xabarnoma*, (4), 112-118. [xudoyorova_2021]
5. Rahimov S. (2020). *Gazeta sarlavhalarining kommunikativ-pragmatik vazifalari. O'zbekistonda ilmiy-amaliy tadqiqotlar*, (5), 156-162. [rahimov_2020]
6. Safarov Sh. (2016). *Pragmalingvistika. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi*. [safarov_2016]
7. Hakimov M. (2013). *O'zbek tilida matnning pragmatik talqini. Fan va texnologiya*. [hakimov_2013]
8. Qurbonova M. (2017). *Reklama matnlarida pragmatik vositalar. Filologiya masalalari*, (5), 148-153. [qurbonova_2017]
9. Mengliyev B. (2018). *Tilshunoslikning dolzarb yo'nalishlari. O'zbekiston milliy universiteti*. [mengliyev_2018]
10. Жўраева М. (2023). *Газета ва унинг сарлавҳаларидаги ўзига хос хусусиятлар. Golden brain*, 1(7), 87-95.
11. Jurayeva Maqsuda Muhammadovna "Matbuot va ijtimoiy nutq." (2023).
12. Maqsuda, Jurayeva. "Yozma matbuot diskursining funktsional xususiyatlari." *Ilm sarchashmalari* 6 (2021).
13. Mukhammadovna, Jurayeva Maksuda. "Media relations in french discourse." *Middle european scientific bulletin ISSN* (2021): 2694-9970.
14. Жўраева, М. (2022). *Pour une analyse fonctionnelle et discursive des titres de la presse française. Educational Research in Universal Sciences*, 1(7), 422-428.
15. Жўраева, М. (2023). *Fransuz gazeta matnlarida akronim va abbreviaturalar tahlili (замонавий француз газеталари мисолида). formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences*, 2(18), 173-178.
16. Mukhammadovna, Jurayeva Maksuda, and Islamova Sojida. "The Appearance of Expressiveness in Media Language." *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157) 2.2 (2024): 114-117.